

Sigrid Undsets

Kristin Lavransdatter

PREMIERE PÅ HOVEDSCENEN 15. SEPTEMBER 2005

KRISTINS LIV

Historien om Kristins liv skal for første gang fortelles på en kveld på en scene, og noen vil kunne fortelle oss at de har lest alle bøkene ved å ramse opp alt det som mangler. Slik vil det alltid være når romaner skal fremstilles på film, TV eller teater. Men den gode historien om sterke menneskers vandring gjennom livet har alltid hatt et nedslagsfelt i mange sinn. Kristin er et slikt menneske. Hennes liv slik som det er fortalt av hennes medsøster Sigrid Undset - som selv opplevde mange av de samme valgene både i forhold til kjærlighet, barn, foreldre og tro, har nå i snart hundre år engasjert oss slik at vi tror hun virkelig har levd. Handlingen er lagt enda noen hundre år før bøkene ble skrevet, og selv om middelalderens mennesker, deres livssyn og samfunnssyn var annerledes, kjenner vi Sigrids utsagn om at "menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager."

Det er en livskamp på godt og ondt vi skal være vitne til. I en renskåret teatral form som med noe så utrendy som ordets kraft stiller store krav til skuespillerne, skal menneskesinnets irrganger utforskes. Vi skal under huden på mennesker vi kan kjenne oss igjen i. Som Guds tjenestekvinne på jorden tok Kristin imot de utfordringene livet ga henne. Vi følger henne på veien fra hun er ung kvinne med all hennes trass og livsmot, og helt til hun tør å ta oppgjøret i soningens og tilgivelsens øyeblikk før hun dør. Hun angrer ingenting. Alt måtte bli slik det ble. Dette menneskesinnets adelsmerke engasjerer oss gjennom alle tider.

Velkommen til Kristins verden på Trøndelag Teater!

Otto Homlung
teatersjef

“Ti sed og skikker forandres meget, alt som tiderne lider og menneskenes tro forandres og de tænker anderledes om mange ting. Men menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager.”

Sigrid Undset

NORSK MIDDELALDER - KJÆRLIGHET, KYSKHET OG SY

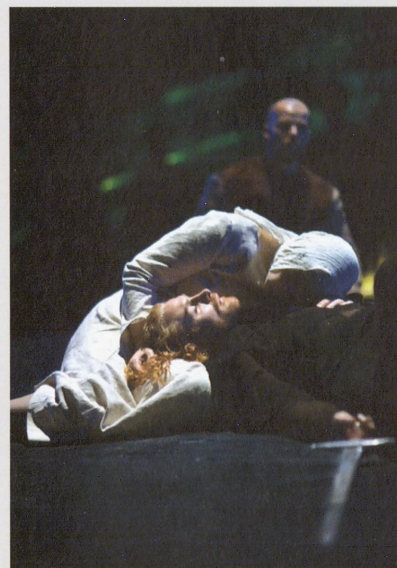
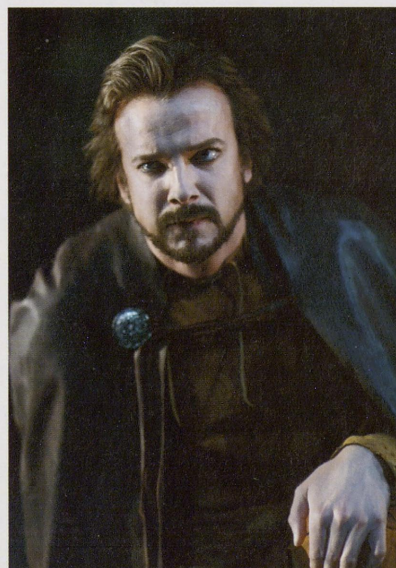
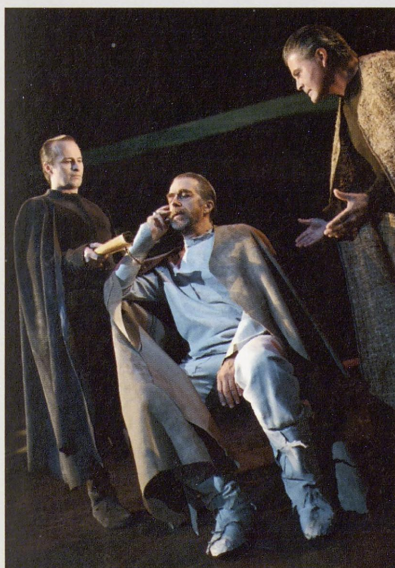
“Særlig har jeg syndet, kjære far, idet jeg ofte har syndet med andre menn ...”

(Skriftemål fra en kvinne)

Den katolske kirken sto meget sterkt i middelalderens Norge. Den var, relativt sett, den mektigste jordeieren i Europa. Kirke- og prestettheten var større enn andre steder i vår verdensdel. Dens åndelige makt var større enn i dag. Utenom presteskap og kirke gikk ingen vei til saligheten. Alle hadde vel en synd eller to på samvittigheten. For å få et evig liv i paradiset, måtte Gud tilgi disse synderne. Det var kirkens menn som fremførte bønnene om absolusjon. De hadde monopol på direktekontakten med Ham, og de utførte de nødvendige ritualene.

Runepinner avdekker vitnesbyrd om en direkte og sterk seksualitet, om frodighet og sanseglede. At dette må ha

preget livet betydelig, med påfølgende anger og selvbepreidelser, er godt dokumentert. Kildene forteller om lidenskap, sårhet, lengsel og besettelse. Skriftemål avdekker i detalj forhold de måtte ha tilgivelse for – kyssing, kjærlige omfavnelser, nærgående legemlig kontakt som førte til full sødme – og etterfølgende forvirring. Konflikten mellom kjønnsdrift og kirkens krav om avholdenhet berørte mange. Det kunne koste dyrt for de som ikke holdt seg i skinnet. Da vanket det bøter. Under skriftemålene måtte den skriftende ofte brette ut sitt seksualliv: Om vedkommende hadde vært “aktiv” på en av de 270 dagene i året da samleie, ifølge kirkens påbud, ikke burde finne sted (om man var gift eller ikke), om urene tanker og lyster, om samleiestillinger, om drifter og drømmer. Hadde man forsyndet seg bare litt, (droppet “misjonærstillingen”) ble boten liten. De mest kreative og oppfinn-

YNDERE

 Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

somme synderne kunne avkrevs tre års bot. I noen botsbøker ble det ilagt syv år – det samme som for forsettlig drap.

Farens vilje, kvinnens vilje – mellom slektshensyn og eros

Kirken styrte ekteskapslovgivningen. Ekteskapet skulle være monogamt og uoppløselig. Den legitime seksuelle aktiviteten hadde befruktning som formål. (Det er ikke overraskende at impotens var en lovlig grunn til skilsmisse.) Også i middelalderen betydde kjærligheten en del når folk valgte å dele livet med hverandre. Ofte var ekteskapet arrangert av fedrene, ikke sjelden allerede mens de var barn. Giftet en kvinne seg mot sin fars, brors eller mors råd, hadde hun forspilt all rett til arv. Mange unge kvinner, som Kristin, lengtet etter å bryte med mønstret

og velge en spennende og tiltrekkende, den litt farlige helten istedet for den trygge ekteskapskandidaten som familien hadde valgt ut.

På 1300-tallet var synet på kjærligheten, og ektekapet, endret. Det ble hellig og fikk respekt, og bygget på jevnbyrdighet mellom kvinnen og mannen. Begge skulle besitte samme egenskaper, og være av samme byrd og stand. Det frie valget ville derfor ikke føre til uorden og kaos i den sosiale lagdelingen. Kirken måtte inngå et kompromiss ved at de i lov og praksis godtok et såkalt dobbelt samtykke: Både kvinnen og hennes far måtte godta frieren. Slik var kjærlighetens villkår, og åndsmiljøet da den kyske, gudfryktige Kristin og den erfarne villstyringen Erlend traff hverandre – til det første møtets sødme – med etterfølgende forvirring.

Kristin Lavransdatter

etter en romantrilogi av Sigrid Undset
Dramatisert av Bodil Kvamme og Bentein Baardson
Musikk Håkon Berge

REGI **BENTEIN BAARDSON**
SCENOGRAFI **BÅRD LIE THORBJØRNSEN**
KOSTYMER **MILJA SALOVAARA**
LYSDESIGN **TORKEL SKJÆRVEN**
DRAMATURG **BODIL KVAMME**
LYDDESIGN **MIKAEL GULLIKSTAD**
MASKER **BJØRG SKUTLE / MAREN TOGSTAD**

INSPISIENT **BJØRN OLUFSEN**
REKVISITØR **ELISABETH A.K. ØSTERGREN**
SUFFLØR **GERD AAKER**
TEKNISK KOORDINATOR **OVE LANGØRGEN**
FOTO FRA PRØVENE **GT NERGÅRD**
PROGRAM **MAY SELMER / GEIR SCHØNBERG**
ANSVARLIG UTGIVER **OTTO HOMLUNG**
OPPHAVSRETTIGHETER **ASCHEHOUGS FORLAG**

DEN ELDRE KRISTIN **MONA JACOBSEN**
KRISTIN LAVRANSDATTER **TONE MOSTRAUM**
ERLEND NIKULAUSSØN **KRISTOFER HIVJU**
SIMON DARRE **PÅL CHRISTIAN EGGEN**
LAVRANS BJØRGULFSSØN **HALLBJØRN RØNNING**
RAGNFRID IVARSDATTER **WENCHE STRØMDAHL**
RAMBORG LAVRANSDATTER **CICI HENRIKSEN**
BRODER EDVIN **HARALD BRENNÅ**
FRU ÅSHILD **RAGNHILD SØLVBERG**
BJØRN GUNNARSSØN / SIRA **SOLMUND**
JAN ERIK BERNTSEN
ULV HALDORSSØN **TORGEIR REITEN**
ELINE ORMSDATTER / SUNNIVA **JANNE KOKKIN**
MUNAN BÅRDSSØN / BISKOP **HALLVARD**
TROND-OVE SKRØDAL
BÅRD PETERSØN / KONG **MAGNUS** **JAN FROSTAD**
NÅKKVE ERLENDSSØN **ARE J. RØDSAND**
INGEBJØRG FILIPPUSDATTER / **JARTRUD**
EVY KASSETH RØSTEN

DESSUTEN MEDVIRKER: **HANS NORDØ,**
MARJA SKOGLAND, JULIA MIDTGÅRD,
HILDE DREVSJØMOEN, ENDRE SKJÅK,
ENDRE VOLDEN, EIVIND HAUGLAND,
BÅRD FLAARØNNING OG OLIVER FROSTAD
UDBYE / PETER BJØRHUSDAL OOSTERHOF

GREGORIANSK SANG VED KORET **SCHOLA**
SANCTAE SUNNIVAE
DIRIGENT **ANNE KLEIVSET**
SOLISTER **SIRI OG RAGNHILD TORJUSEN**

KULISSER OG KOSTYMER ER PRODUSERT I TEATRETS EGNE
VERKSTEDER. FOTOGRAFERING OG LYDOPPTAK UNDER
FORESTILLING ER IKKE TILLATT

TID 3 TIMER MED PAUSE

 telenor

Billetter: 73 80 50 00
www.trondelag-teater.no

